

Hynstebiter nieuws

*Maanwaterjuffer (Grieneachje)
foto: Ep van Hijum*

Friese Libellenatlas

In het vorige nummer van Twirre heeft u informatie gekregen over de voorbereidingen om tot een definitieve Friese libellenatlas te komen. Nog twee jaar onderzoek moet leiden tot een atlas waarin alle km-hokken in Fryslân zijn gevuld met zoveel mogelijk waarnemingen. Een behoorlijke opgave waaraan u hopelijk uw steentje wilt bijdragen. Noteer daarom consequent uw waarnemingen en geef deze via internet door op www.telmee.nl.

Determinatie

De 'Veldgids Libellen' van Frank Bos, Marcel Wasscher en Weia Reinboud (KNNV, ISBN 978 90 5011 264 2) is een uitstekende gids om libellen op naam te brengen. In de vijfde (en gewijzigde) druk staan prachtige foto's van alle soorten in Nederland. Vaak is de libel door de aanwijzingen en foto's in deze gids snel op

naam te brengen. Een recent verschenen veldgids is 'Libellen van Europa' van Klaas-Douwe B. Dijkstra (Tirion, ISBN 978 90 5210 700 4). Een gids met meer dan 1.000 illustraties en duidelijke beschrijvingen van alle soorten tussen Noordpool en Sahara. Bent u een beginner op libellengebied dan raad ik u de eerste veldgids aan, omdat deze veel beperkter is in het aantal soorten. Bent u een 'gevorderde kijker' dan mag de tweede veldgids zeker niet bij u in de boekenkast ontbreken. Ook op onze eigen website (www.hynstebiter.nl) is onder het kopje 'werkatlas' een overzicht van alle soorten in Fryslân te vinden. Van iedere soort is hier korte algemene informatie opgenomen voorzien van diverse foto's evenals een verspreidingskaartje waar de libel in onze provincie is waargenomen.

Weet u (nog steeds) niet zeker welke

soort u gezien heeft, stuur dan een e-mail met beknopte beschrijving (liefst vergezeld van een duidelijke foto) naar één van de mailadressen op onze website. We zullen dan proberen om uw waarneming alsnog op naam te brengen.

Aandachtsoorten

Overal in Fryslân zijn de volgende soorten aan te treffen: Vuurjuffer (één van de eerste libellen van het jaar), Viervlek (vooral in de lente), Lantaarntje (vanaf half mei), Grote keizerlibel (vanaf half mei), Gewone oeverlibel (vanaf juni), Steenrode heidelibel (juli tot oktober), Paardenbijter (augustus en september) en nog veel meer soorten. Dit jaar wordt in het bijzonder gelet op de volgende soorten:

Maanwaterjuffer (Grieneachje) De Maanwaterjuffer lijkt een goed jaar tegemoet te gaan. Wat deze juffer bezielt is nog niet helemaal duidelijk. In sommige jaren lijkt de soort bijna afwezig om het volgende jaar weer overal op te duiken. Om hier meer duidelijkheid in te krijgen, wordt er dit jaar extra op gelet. De verschillende biotopen zijn interessant, maar ook het gedrag is van belang bij dit onderzoek. Hierbij aan iedereen de oproep om ook goed op dit leuke juffertje te letten. Op het Fochtelooërveen en Diaconieveen is de soort al massaal gezien en ook bij het Stuttebos bij de bovenloop van de Linde vliegt de soort in flinke aantallen. Als je de soort wilt leren kennen zijn de plasjes in veengebieden belangrijk (vooral de zuidoosthoek van Fryslân), waar je ze in grote aantallen kunt bewonderen. Toch kom je ze ook onverwacht tegen in totaal andere gebieden; ze werden zelfs gevonden in een boerensloot.

Speerwaterjuffer (Spearjufferke) De komende jaren wordt het interessant om te kijken of er ook Speerwaterjuffers in onze provincie te vinden zijn. Deze libel is zeer kritisch en wordt alleen op zeer fraaie vennen gevonden. Dergelijke vennen zijn bij ons wel te vinden (bijv. Kraaiheidepollen bij Appelscha), maar of de soort in onze provincie aanwezig is, is nog de vraag. Let vooral goed op bij vennen met een brede verlandingszone van russen en zeggen.

Voor de herkenning is het handig om te weten dat deze juffer, net als de Maanwaterjuffer, een groene kleur heeft aan de onderkant van ogen en borststuk. Waar

foto: Ep van Hijum
Noordse winterjuffer (Feal winterjufferke)

de Maanwaterjuffer op het achterlijf kleine blauwe vlakjes heeft, heeft de Speerwaterjuffer veel grotere blauwe vlakken.

Noordse winterjuffer (Feal winterjufferke) Ook de Noordse winterjuffer doet het weer goed dit jaar, maar dan vooral buiten Fryslân; bij ons is het dit jaar rustig. Vorig najaar werd al duidelijk dat er veel minder winterjuffers in Fryslân overwinterden op de heidevelden; de massa zat aan de zuidkant van het verspreidingsgebied (Hoogeveen, Staphorst). Daarom was het des te opmerkelijker dat de soort dit voorjaar werd gezien in de Bancopolder, boven Lemmer. Daar vlogen drie Noordse winterjuffers rond en werd tevens een paringswiel gezien. Iets westelijk van Lemmer werd bij een slootje naast de Sondelerleien een vrouwtje gezien. Het was al bekend dat Noordse winterjuffers zich in het Friese merengebied kunnen voortplanten. Een waarneming in 2002 van een vers individu op de Bombrekken bij Sneek maakte dat al duidelijk.

Werden vorig jaar nog tientallen winterjuffers gezien in de Rottige Meente, dit jaar zijn het enkelingen die je er tegenkomt. Dit lijken schommelingen in de verspreiding te zijn en het wachten is op een schommeling die de winterjuffers massaal Fryslân indrijft. Er is hier meer

dan genoeg voortplantingswater voor ze te vinden.

Zo de wind waait...

De schommelingen die zichtbaar zijn bij de winterjuffers worden door de wind aangestuurd. Maar de wind drijft niet alleen winterjuffers, ook andere libellen vliegen graag met de wind mee. Zo kan het gebeuren dat er Noordse witsnuitlibellen in de omgeving van Ferwert opdruken! En ook de Vuurjuffer werd daar al gezien. Dit zijn erg leuke waarnemingen, want beide soorten kom je niet snel tegen in dergelijke open gebieden.

Nieuwsbrief

Op dit moment heeft de Hynstebiter meer dan 75 leden en nog eens honderd belangstellenden. Een grote groep die regelmatig van het laatste nieuws op de hoogte wordt gebracht via een digitale nieuwsbrief: 'it hynstebiterke'. In deze nieuwsbrief staat achtergrondinformatie over libellen en bovendien gaat deze in op recent waargenomen soorten en andere relevante zaken op libellengebied. Wilt u lid worden of op de verzendlijst van de nieuwsbrief komen, stuur dan een berichtje naar epvanhijum@gmail.com.